



Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 12/3 2023 s. 1254-1285, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

OKUMA STRATEJİLERİNE YÖNELİK YAZILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Betül KERAY DİNÇEL*

Gül SANLAV**

Geliş Tarihi: 14.06.2023

Kabul Tarihi: 05.09.2023

Öz

Bu araştırmanın amacı 1995-2022 yılları arasında Türkiye’de okuma stratejileri üzerine yapılan 102 lisansüstü tezin yıl, tür, üniversite, enstitü, ana bilim dalı, konu, yöntem, desen, çalışma grubu, veri toplama araçları ve anahtar kelime eğilimlerinin belirlenmesidir. Çalışmanın modeli sistematik derleme yöntemiyle tasarlanmıştır. Verilerin analizinde doküman inceleme yöntemi kullanılarak betimsel analiz yapılmıştır. Okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezlerin çoğunun yüksek lisans tezi olduğu, en fazla 2018 ve 2019 yıllarında Gazi Üniversitesinde, eğitim bilimleri enstitülerinde ve Türkçe eğitimi ana bilim dalında yapıldığı ortaya çıkmıştır. Çoğunlukla üstbilişsel okuma stratejileri, okuma stratejileri ve okuduğunu anlama stratejilerinin konu edildiği, nicel yöntemlerin özellikle deneysel desen, ilişkisel tarama deseni, tarama deseni, tek denekli desenlerin tercih edildiği belirlenmiştir. En fazla öğretmen adayları ve dördüncü sınıflarla grup olarak ise ortaokul öğrencileriyle çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak genellikle okuduğunu anlama testi, görüşme formu, kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Okuduğunu anlama, okuma stratejileri, okuma, üstbilgi ve akıcı okuma anahtar kelimelerine sıkça yer verildiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Okuma, okuma stratejisi, lisansüstü tezler, sistematik derleme.

EXAMINATION OF GRADUATE THESIS ON READING STRATEGIES IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Abstract

The aim of this study is to determine the year, type, university, institute, major discipline, subject, method, design, study group, data collection tools and keyword trends of 102 postgraduate theses on reading strategies in Turkey between 1995 and 2022. The model of the study was designed by systematic review method. In the analysis of the data, descriptive analysis was performed using document analysis method. It was revealed that most of the postgraduate theses on reading strategies were master's theses, mostly in 2018 and 2019, at Gazi University, in educational sciences institutes and in the main branch of Turkish education. It was determined that mostly metacognitive reading strategies, reading strategies and reading comprehension strategies were the subject, quantitative methods, especially experimental design, relational screening design, survey design, single-subject designs were preferred. Most

* Doç. Dr.; Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, betulkeraydincel@gmail.com.

** Yüksek Lisans Öğrencisi; Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, gul.sanlav@gmail.com.

of the studies were conducted with pre-service teachers and fourth graders and with secondary school students as a group. Reading comprehension test, interview form and personal information form were used as data collection tools. It was found that the keywords reading comprehension, reading strategies, reading, metacognition and fluent reading were frequently used.

Keywords: Reading, reading strategy, graduate theses, systematic review.

Giriş

Okumanın fiziksel ve zihinsel olmak üzere iki yönü vardır. Görmeyle başlayan süreç anlamlandırmayla son bulur. Anderson ve Pearson (1984)'da okumanın basılı sayfa üzerinde gözün odaklanması ile başlayan ve bilginin uzun süreli semantik belleğe kodlanması veya daha sonra dış dünyadaki birine anladığını göstermek amacıyla geri alınması ile biten bir süreç olduğunu ifade ederler. Onlara göre bir kişinin bir metni anladığını söylemek, metindeki bilgi için zihinsel bir "yuva" bulduğunu ya da bu yeni bilgiyi yerleştirmek için mevcut olan akıl evini değiştirdiğini söylemektir. Pearson (1993) ise anlamamanın, okuyucu metni okumaya başlamadan önce başlayan, metni okumayla birlikte ve metin bittikten sonra da devam eden aktif bir süreç olduğunu yani anlamamanın okuma sürecinin sonunda gerçekleşen özetleyici bir durumdan ziyade aşamalı, biçimlendirici, yapıcı bir süreç olduğunu belirtir.

Bilinçli bir okuyucu okuma sürecini belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirir. Grellet (1981)'e göre okumanın iki ana nedeni vardır. İnsanların zevk ve bilgi (bir şeyler öğrenmek veya elde ettiğiniz bilgilerle bir şeyler yapmak) için okuduklarını ifade eder. National Reading Panel (NRP) (2000) raporunda okumanın amaçlı ve aktif bir süreç olduğu vurgulanmıştır. Bir okuyucu, okuduğunu anlamak ve bu anlayışı kullanmak, bir metni öğrenmek, bilgi edinmek veya eğlenmek için okuyabilir. Rapora göre çeşitli anlama amaçları, okuyucunun dünya bilgisini kullanmasını gerektirir. Bu bilgi, okuyucunun metinden anlamlar çıkarmasını, bu anlamların hafızadaki temsillerini oluşturmasını ve okunanla ilgili bilgileri başkalarıyla iletişim kurmak için kullanmasını sağlar.

Paris ve arkadaşları (1983), stratejilerin kasıtlı eylemler olduğunu ve bu nedenle bilinçli bir şekilde kullanılabilirliğini ifade ederler. Alexander ve arkadaşları (1998) ise stratejileri diğer insan eylemlerinden ayıran altı özelliğin prosedürel, amaçlı, çaba gerektiren, istekli, gerekli ve kolaylaştırıcı stratejiler olduğunu belirtirler. Oxford (1993)'a göre stratejiler öğrencilerin kendi öğrenmelerini geliştirmek için attığı adımlardır ve özellikle dil öğrenimi için önemlidir. Çünkü bunlar iletişimsel yetkinliği geliştirmek için gerekli olan aktif, kendi kendini yöneten katılım için araçlardır. Uygun dil öğrenme stratejileri, gelişmiş yeterlik ve daha fazla özgüven ile sonuçlanması üzerinde durmuştur. Alexander ve arkadaşları (1998) da öğrencilerin bir alanda daha fazla yeterlilik kazandıkça, stratejik davranışlarında hem niceliksel hem de niteliksel değişimler olması gerektiğini belirtirler. Başlangıçta, stratejiler öncelikle alan bilgisi edinmek ve tipik sorunları çözmek için araçlar olarak kullanıldığını açıklarlar. Bu noktada, stratejiler genellikle verimsiz, beceriksiz ve etkisizdir. Öğrencilerin konuya hâkimiyeti arttıkça, alan bilgisi edinmek ve ortak sorunları çözmek için kullanırken stratejilerin otomatik, karmaşık, etkili ve esnek hâle geldiğini ifade ederler.

Paris ve arkadaşları (1983) ise çok zor bir görev olduğunda ya da var olan beceriler işe yaramadığında da stratejilere ihtiyaç duyulduğundan bahsederler. Munby'nin (1978) dil becerileri taksonomisinde anlamayla ilgili hususlar şu şekildedir:

- Bir dilin kodlarını tanıma
- Alışılmadık sözcük öğelerinin anlamı ve kullanımı hakkında çıkarım yapma
- Açıkça belirtilen ve belirtilmeyen bilgileri anlama
- Metinde açıkça belirtilmeyen bilgileri anlama
- Kavramsal anlamı anlama
- Cümlelerin ve ifadelerin iletişimsel değerini (işlevini) anlama
- Cümle içindeki ilişkileri anlama
- Sözcük bağdaşıklığı ve gramer bağdaşıklığı araçlarıyla bir metnin bölümleri arasındaki ilişkileri anlama
- Metnin dışına çıkarak yorumlama
- Söylemdeki göstergeleri tanıma
- Bir söylemdeki ana noktayı veya önemli bilgiyi belirleme
- Ana fikri, destekleyici ayrıntılardan ayırt etme
- Özetlemek için göze çarpan noktaları ayıklama
- Bir metinden ilgili noktaları seçerek çıkarma
- Öne çıkan/ilgili noktaları özet hâline getirme
- Gereksiz veya ilgisiz bilgi ve öğelerini reddederek metni küçültme
- Elde etmek için gözden geçirme
- Özel olarak gerekli bilgileri bulmak için tarama
- Bilgileri yeniden kodlama (anlam denkliliğini anlama)

Guthrie ve Wigfield (1999), bir kişinin bir metni tesadüfen anlamasının pek olası olmayacağını söylemiştir. Kişi metnin farkında değilse, ona dikkat etmezse, ondan anlam çıkarmayı seçmezse veya bilgiyi yapılandırmak için bilişsel çaba sarf etmezse, çok az anlama gerçekleşir. Bu düşünceden hareketle metin üzerinde bir hâkimiyetin olamayacağı açıktır. Okumada da bu gelişim görülebilir. Paris ve arkadaşlarının (1983) da belirttiği gibi çoğu öğretmen, çocukların sürekli okuma motivasyonu ile kendi kendini kontrol edebilen öğrenenler olmalarına yardımcı olmaya çalışır. Okuma durumunu kontrol edebilen öğrencinin okumasında niyetleri, seçimleri ve çabaları yattığı için stratejik davranışın açıkça söz konusu olduğunu vurgular.

Her okuma amacı beraberinde bir strateji kullanımını getirir. Alexander ve arkadaşlarına (1998) göre stratejiler bireyin niyetini temsil eder. Bir okuyucu, bir ders kitabı bölümünü anlamak, bir şiiri değerlendirmek veya bir bisikletin montaj talimatlarını anlamak gibi bir amaca yönelik stratejiler kullanmaya niyetlenir. Grellet (1981), yazılı bir metni anlamının ondan gerekli bilgileri olabildiğince verimli bir şekilde çıkarmak anlamına geldiğini söylemiştir. Örneğin bir ilan panosunda belirli bir daire tipinin reklamı olup olmadığını tarama ile bilimsel bir dergide özel ilgi alanımız olan bir makaleyi dikkatlice irdelemek için farklı okuma stratejileri kullanılması

gerektiğini belirtir. İlk durumda, yetkin bir okuyucunun ilgisiz bilgileri hızla reddedeceğini ve aradığını bulacağını ikinci durumda ise metnin ana fikrini anlamak yeterli olmadığını daha ayrıntılı bir anlayışın gerektiğini ifade eder.

Mokhtari ve Reichard (2002) genel okuma stratejileri, problem çözme stratejileri, destekleyici okuma stratejileri olarak okuma stratejilerini üçe ayırır. Pressley ve Afflerbach (1995), bilişsel ve üstbilişsel okuma stratejilerinden bahseder. Okkinga vd. (2018) okuma stratejilerini okuma öncesi, okuma sırası ve okuma sonrası olarak sınıflar. Sailors ve Price (2010) bilişsel okuma stratejilerinin neler olduğunu sıralar. Wang (2016) bilişsel stratejiler (aşağıdan yukarıya ve yukarıdan aşağıya stratejiler), üstbilişsel stratejiler, sosyal stratejiler olarak ayırır.

Literatür taraması sonucunda (Pressley ve Afflerbach, 1995; Mokhtari ve Reichard, 2002; Okkinga vd., 2018; Sailors ve Price, 2010; Wang, 2016) okuma stratejileri şu şekilde özetlenebilir:

| | | | | | |
|---|-------------------------------|---------------------------------|------------------------------------|------------------------------|--------------------------------|
| Ön bilgilere erişme | Ön bilgileri etkinleştirme | Ön bilgileri kullanma | Amaç belirleme | Sınıflandırma | Ana fikir / Tema belirleme |
| Önemli ayrıntıları bulma, seçme ve açıklama | Soru sorma | Cevap verme | Gözden geçirme | Tarama | Görselleştirme |
| Kelimeyi tanıma/ tanımlama | Sözlük kullanma | Önemli noktaları ilişkilendirme | Altını çizme | Tekrar okuma | Not alma |
| Yeniden ifade etme | Tahmin etme | Tahminleri doğrulama | Özetleme | Metin yapısını kullanma | Dil bilgisel yapıları inceleme |
| Dilsel ipuçlarını kullanma | Zihinsel görüntüleri kullanma | Geri çağırma (hatırlama) | Metnin niteliklerini değerlendirme | Elde edilen bilgiyi kullanma | İşaretleme |
| Yüksek sesle okuma | İçeriği onaylama / onaylamama | Okuma hızını ayarlama | Okuduklarını başkalarıyla tartışma | Sonuç çıkarma | Görüş bildirme |

Şekil 1: Okuma Stratejileri

Afflerbach, Pearson ve Paris (2008), okuma stratejilerini kasıtlı, bilinçli, üstbilişsel eylemler olarak tanımlamışlardır. Öğrencinin bir okul yılı düşünüldüğünde aylarca süren pratikle, stratejinin daha az kasıtlı dikkat gerektireceğini ve öğrencinin onu daha hızlı ve daha verimli kullanacağını açıklamışlardır. Zahmetsiz ve otomatik hâle geldiğinde ise okuma stratejisinin bir okuma becerisi hâline geleceğini belirtmişlerdir.

NRP (2000) raporunda, okuyucuların normalde gayriresmî olarak aktif anlama için stratejiler edinebileceği üzerinde durulmuştur. Anlama stratejileri, öğrencilerin okumaya çalışırken ne kadar iyi kavradıklarının farkına varmalarına rehberlik eden özel prosedürler olarak değerlendirilir. Bu stratejilerin öğretiminin metin anlayışında ve bilgi kullanımında gelişmeye yol açacağına inanılmaktadır. Anlama stratejileri eğitiminin, okuyucuya bunları edinme ve kullanma

konusunda yol gösteren, model olan veya rehberlik eden bir öğretmen tarafından gerçekleştirilebileceği vurgulanır. Bu stratejiler edinildiğinde, okuyucu öğretmenden bağımsız hâle gelir. Bunları kullanarak okuyucunun, yardım almadan metinle etkili bir şekilde etkileşim kurabileceğini belirtmişlerdir.

Bilimsel incelemeler yapmak için NRP (2000) tarafından 1979'dan günümüze metin anlama öğretimi üzerine literatürü araştırmış ve metin anlama öğretimi üzerine 203 çalışma incelenmiştir. Sözen (2022), okuma akıcılığı ve anlama becerilerinin geliştirilmesinde kullanılacak okuma stratejileri ve yöntemlerini başlıklar hâlinde anlatmıştır. Sayım (2019), okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik lisansüstü tezlerini; Karadağ (2014), okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış lisansüstü tezlerini; Özdemir (2018), okumaya ilişkin tezlerin eğilimlerini; Topal, Ongun, Arıcı (2022) ve Ceren, Aydın ve Onarıcıoğlu (2018) okuma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimlerini incelemişlerdir.

Kırs (2022), 1990-2020 yıllarındaki ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin okuma alışkanlığı ile ilgili yapılmış çalışmalardan elde edilen bulguları metasentez yöntemiyle değerlendirmiştir. Kaya (2021), yüksek lisans, doktora ve makaleleri tarayarak okuma alışkanlığını etkileyen faktörlerin etki büyüklüklerini belirlemeye çalışmıştır.

Aydın (2020); Doğan, Güneş ve Demir (2022) Türkiye’de eleştirel okuma konusunda yapılmış lisansüstü tezlerini incelemişlerdir. Bakan ve Çelebi (2022), Türkiye’de akıcı okuma becerisine yönelik yapılan lisansüstü tezler ve makaleleri incelerken Maden (2020), akıcı okumaya yönelik lisansüstü tezlerini incelemiştir. Gürkaner ve Güven (2020) ise Türkiye’de akıcı okuma üzerine yapılan lisansüstü tezlerini ilkökul düzeyindeki araştırmalarla sınırlandırmıştır.

Yapılan araştırmalarda okuma eğitimi, okuma alışkanlığı, akıcı okuma, eleştirel okuma gibi konularda lisansüstü tez veya makale incelemelerine dayalı çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Akıcı okuma, eleştirel okuma gibi konular okuma stratejilerini kısmen içerse de daha büyük bir çerçeve olan okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezlerin eğilimlerinin belirlenmesine ilişkin bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu doğrultuda okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezlerin incelenmesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın problem durumu “1995-2022 yılları arasında Türkiye’de okuma stratejisi üzerine yazılan lisansüstü tezlerin eğilimleri nelerdir?” şeklindedir. Bu doğrultuda şu alt problemlere cevap aranmıştır:

Okuma stratejilerine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin;

1. Yıllara ve türlere göre dağılımı nasıldır?
2. Üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. Enstitülere göre dağılımı nasıldır?
4. Ana bilim dallarına göre dağılımı nasıldır?
5. Konularına göre dağılımı nasıldır?
6. Yöntem ve desenlere göre dağılımı nasıldır?
7. Çalışma gruplarına göre dağılımı nasıldır?
8. Veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?

9. Anahtar kelime dağılımı nasıldır?

1. Yöntem

1.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada 1995-2022 yılları arasında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin derlenmesi amaçlandığı için derleme çeşitlerinden sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır (Higgins ve Thomas, 2019; Grimshaw vd., 2003; Karaçam, 2013).

1.2. Verilerin Toplanması

Okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezleri belirleyebilmek için Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanında “okuma stratejisi, okuma stratejileri, okuduğunu anlama stratejisi, okuduğunu anlama stratejileri” anahtar kelimeleriyle arama yapılmıştır.

Araştırma herhangi bir çalışma grubuyla (ilkokul, ortaokul vs.) sınırlandırılmamıştır. Herhangi bir yıl aralığı belirlenmeden araştırmanın başladığı tarihe kadarki lisansüstü tezlerin tamamı dâhil edilmiştir. 03.02.2023 tarihine kadarki lisansüstü tezler taranmıştır. Kendiliğinden ortaya çıkan bu durumda ise 1995-2022 yılları arasındaki lisansüstü tezler araştırmaya dâhil edilmiştir. Tezlerin erişime açık olması özellikle analiz açısından önem taşımaktadır. 105 tez içerisinde 3 tezin erişimine izin verilmediği için çalışmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu okuma stratejileri üzerine yapılmış 102 tez oluşturmaktadır.

1.3. Verilerin Analizi

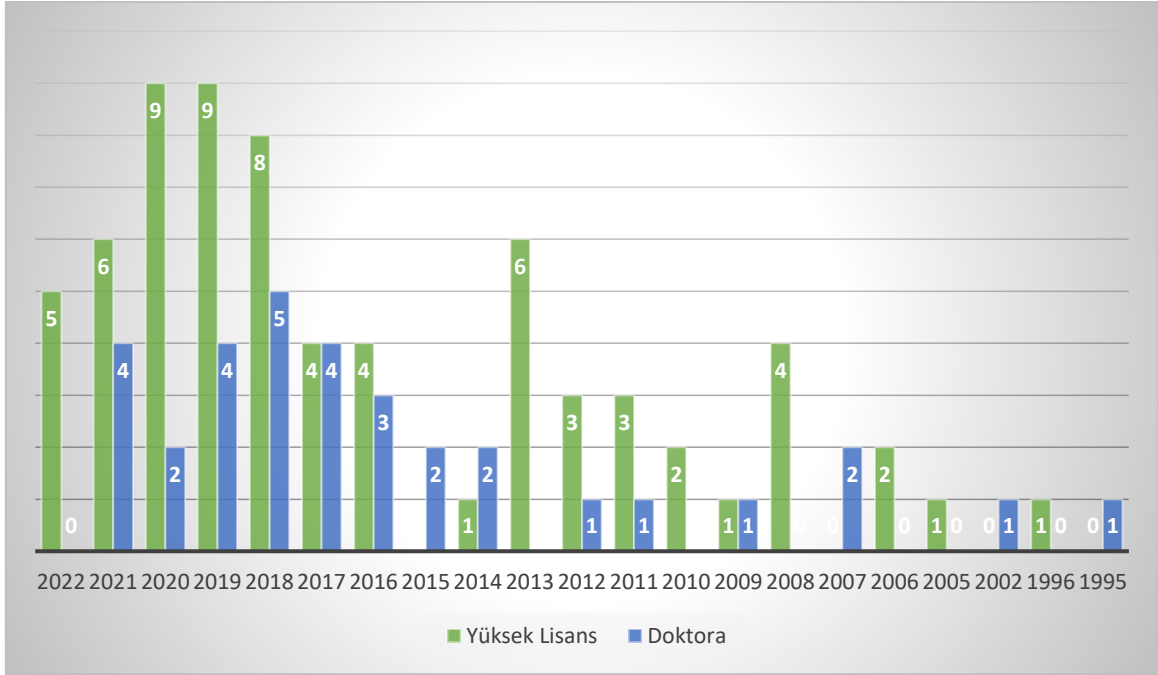
Her tezin bir defa incelemeye tabi tutulmasına önem verilmiştir. Tezler 1’den 102’ye kadar numaralandırılarak incelemeye başlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Belirlenen 102 lisansüstü tezi yıl, tür, üniversite, enstitü, ana bilim dalı, konu, yöntem, desen, katılımcı grubu, veri toplama araçları ve anahtar kelime başlıklarından oluşan bir şablona göre analiz edilmiştir.

Geçerliği ve güvenilirliği sağlamak için lisansüstü tezlerin belirlenmesinde iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı listeler hazırlanarak karşılaştırma yapılmıştır. İncelemeye tabi tutulacak lisansüstü tezler belirlendikten sonra şablona göre iki araştırmacı tarafından da betimsel analiz yapılmıştır. Diğer başlıklarda hiçbir görüş ayrılığı yaşanmazken sadece anahtar kelimelerin temalaştırılmasında %3 oranında bir görüş ayrılığı yaşanmıştır. Bu durumu netleştirmek için üçüncü bir uzmandan yardım istenmiş ve bu başlıkta da %100 uyum sağlanmıştır (Miles ve Huberman, 2015).

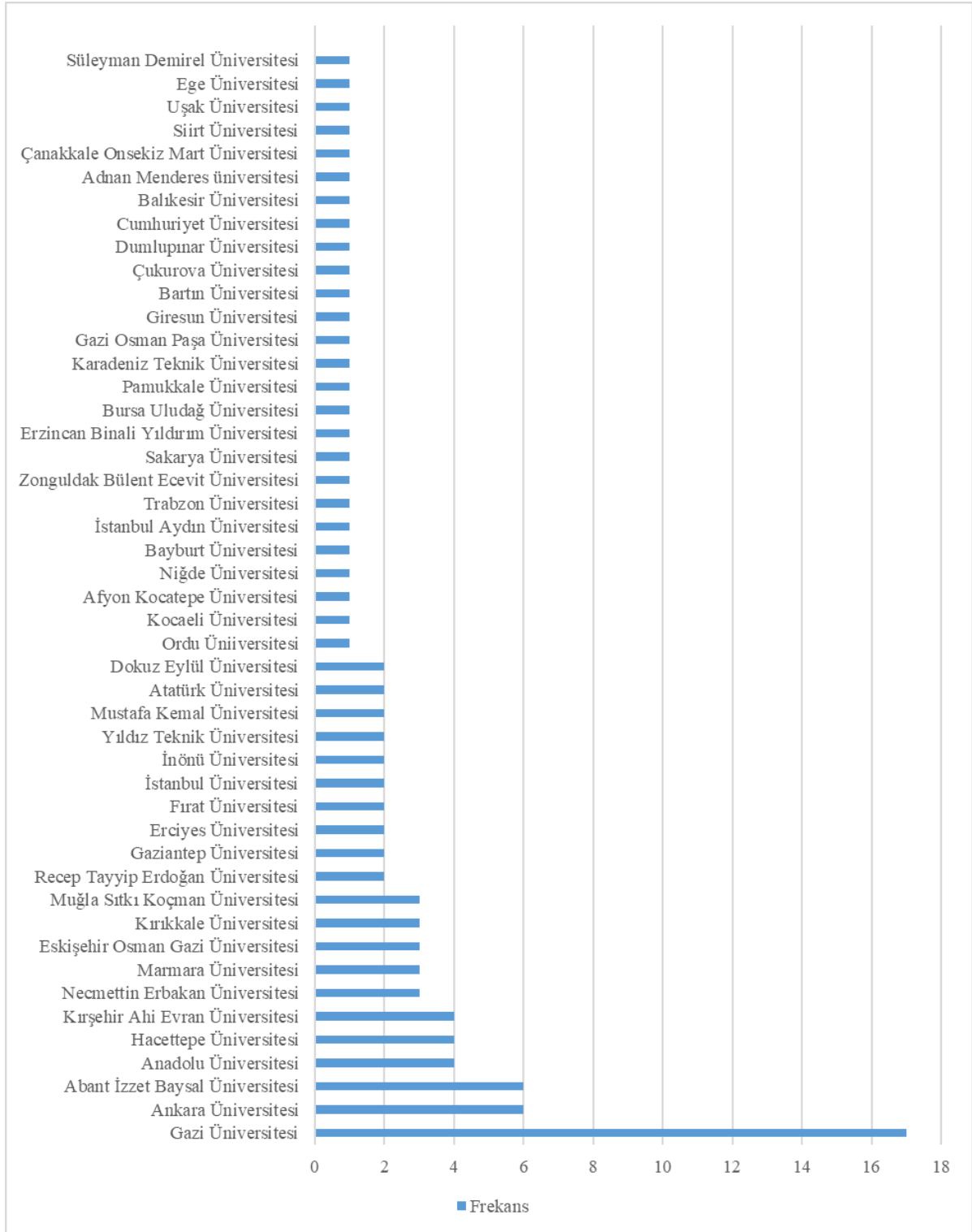
2. Bulgular

Bu çalışmanın alt problemlerine ait bulgular tablolaştırılarak yorumlanmıştır.



Şekil 2: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Yıllara ve Programlara Göre Dağılımı

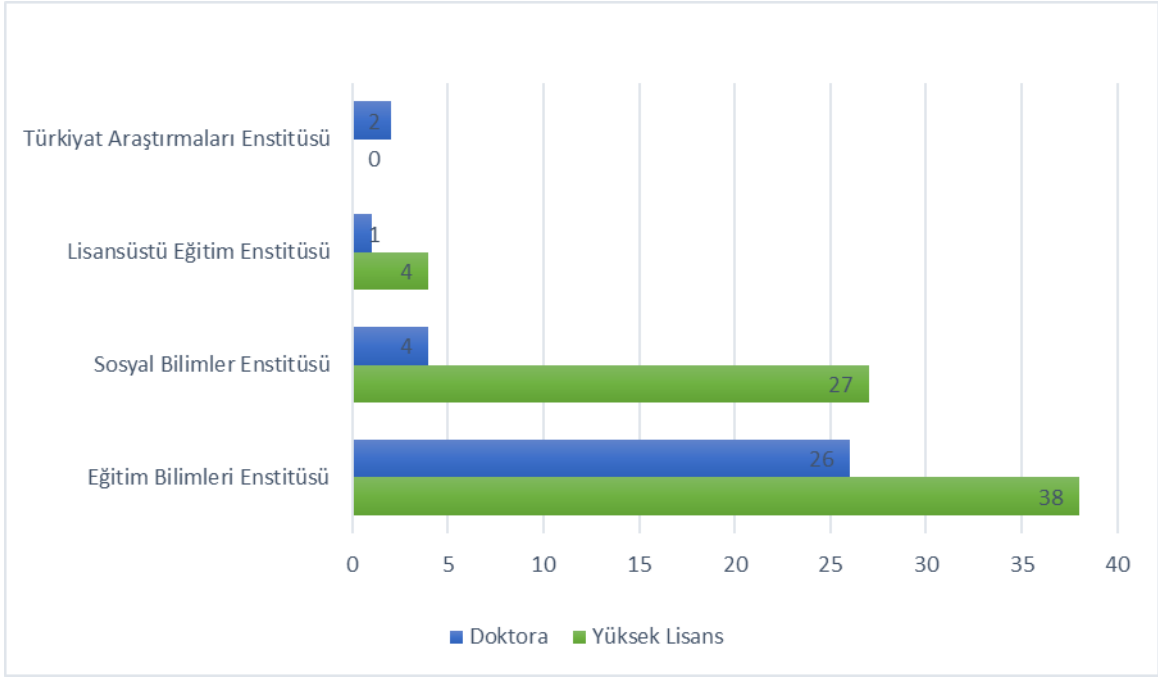
Okuma stratejilerine yönelik yapılan tezlerin 69'u yüksek lisans, 33'ü ise doktora tezidir. Okuma stratejilerine yönelik yapılan tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde en çok 2018 ve 2019 yıllarında yapıldığı, tezlerin sayısının da 13 olduğu görülmektedir. Diğer tez sayılarının 2020 yılında 11, 2021 yılında 10, 2017 yılında 8 olduğu görülmektedir. 2022 yılında düşüş olduğu görülmektedir. Doktora tezleri en fazla 2016, 2017, 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarında yayımlanmıştır. 33 doktora tezinin 22'si 2016-2021 yılları arasında yayımlanmıştır. Aynı zamanda 69 yüksek lisans tezinin 45'inin 2016-2022 yılları arasında yayımlandığı görülmektedir.



Şekil 3: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

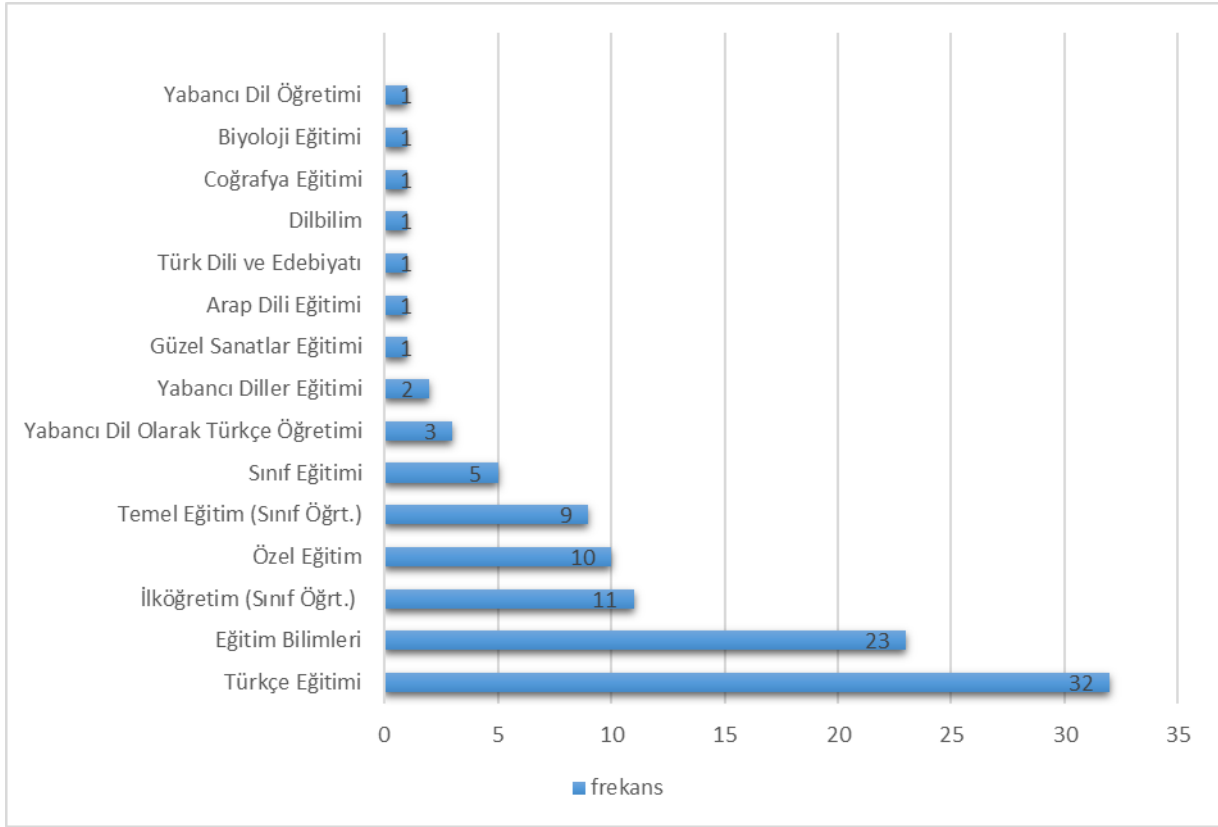
Okuma stratejilerine yönelik yazılan tezlerin üniversitelere göre dağılımı incelenmiştir. Bu konuda toplamda 47 üniversitede çalışma yapılmıştır. Okuma stratejileri üzerine en çok tez çalışmasını yapan 17 tez sayısı ile Gazi Üniversitesidir. 17 tezin 13'ünün doktora tezi olduğu tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesini 6 tez ile Ankara Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal

Üniversitesi takip etmektedir. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinde ise okuma stratejileri konusuna ilişkin olarak 4'er tez çalışması yapıldığı görülmektedir.



Şekil 4: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Enstitülere Göre Dağılımı

Okuma stratejilerine yönelik 64 tezin Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapıldığı bu tezlerin 38'inin yüksek lisans, 26'sının doktora tezi olduğu görülmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitüsünü 31 tez ile Sosyal Bilimler Enstitüsü takip etmektedir. Lisansüstü Eğitim Enstitüsünde 5, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünde ise 2 tez yapılmıştır.



Şekil 5: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Ana Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Okuma stratejilerine yönelik yazılan tezlerin ana bilim dallarına göre dağılımına bakıldığında okuma stratejilerine yönelik en fazla çalışmanın 32 tez sayısı ile Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yapıldığı görülmektedir. Diğer tezlerin sırasıyla 23'ünün Eğitim Bilimleri, 11'inin İlköğretim Ana Bilim Dalı, 10'unun Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, 9'unun Temel Eğitim Ana Bilim Dalında yapıldığı görülmektedir. Aslında İlköğretim, Temel Eğitim ve Sınıf Eğitimi olarak ifade edilen ana bilim dallarının sınıf öğretmenliği olduğu düşünüldüğünde de bu ana bilim dalına ilişkin 25 tezin olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 1: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

| Konu | f |
|---|----|
| Üstbilişsel okuma stratejileri | 14 |
| Okuma stratejileri | 11 |
| Okuduğunu anlama stratejileri | 8 |
| Bilişsel farkındalık stratejileri | 5 |
| Akıcı okuma stratejileri | 5 |
| Okuma stratejileri üstbilişsel farkındalıkları | 4 |
| Okuma güçlükleri | 3 |
| Özetleme becerileri | 2 |
| Dijital/elektronik ortamlarda okuma | 2 |
| Soru çözümünde kullanılan üstbilişsel stratejiler | 2 |
| Eko okuma stratejisi | 2 |
| Bilişsel okuma stratejileri | 2 |
| Yaratıcı okuma | 2 |
| İngilizce okuma stratejileri | 2 |
| Tekrarlı okuma stratejisi | 2 |
| Tekrarlı okuma ve öykü haritası stratejilerinin karşılaştırılması | 1 |
| Tekrarlı okuma ve görsel anlama programı (TOGAP) | 1 |

| | |
|---|---|
| Büyük ölçekli kuralların öğretimi | 1 |
| Düşünce yazıları | 1 |
| Anlamli gruplandırma stratejisi | 1 |
| Bilişsel akademik dil öğrenme yaklaşımı | 1 |
| Gençlik romanları | 1 |
| Şematik öğrenme modeli | 1 |
| Kitap okuma amaç ve stratejileri | 1 |
| Sq3r okuma stratejisi | 1 |
| Matematik problemi çözme başarısı | 1 |
| Öz düzenleyici öğrenme | 1 |
| Zihinsel imaj oluşturma öğretimi | 1 |
| Doğrudan ve akranla öğretim | 1 |
| Paylaşımli kitap okuma | 1 |
| Ağ araştırmasına dayalı öğretim | 1 |
| Strateji tabanlı öğretim | 1 |
| Etkileşimsel okuma modeli | 1 |
| Düşün stratejisi (3d) öğretimi | 1 |
| Blog kullanımı | 1 |
| İçerik temelli öğretim | 1 |
| Müzik yazısını etkili kullanma becerileri | 1 |
| Kelime duvarı yöntemi | 1 |
| Soru sorarak okuma stratejisi | 1 |
| İşlemsel okuma modeli | 1 |
| Etkinlik temelli şiir çalışmaları | 1 |
| Pq4r öğrenme stratejisi | 1 |
| Grafik düzenleyicileri | 1 |
| Derinlemesine okuma stratejisi | 1 |
| Okuma gelişim programı | 1 |
| Nitelikli kitap okuma (Niko) erken müdahale programı | 1 |
| Diyalojik okuma stratejisi | 1 |
| Okuma (anlama) öğretimi | 1 |
| Yerel kültüre ait öğeler içeren İngilizce metinler | 1 |
| Akran destekli ve hedef yönlendirimli birleştirilmiş okuma stratejisi | 1 |
| Akıcı okuma stratejileri aile eğitim programı (Akosep) | 1 |
| Üç aşamalı yaklaşım modeli | 1 |

Tablo 1’de okuma stratejilerine yönelik yazılan çalışmalarda ele alınan konular yer almaktadır. Çalışmalarda en fazla ele alınan konuların üstbilişsel okuma stratejileri, okuma stratejileri, okuduğunu anlama stratejileri, bilişsel farkındalık stratejileri, akıcı okuma stratejileri olduğu görülmektedir.

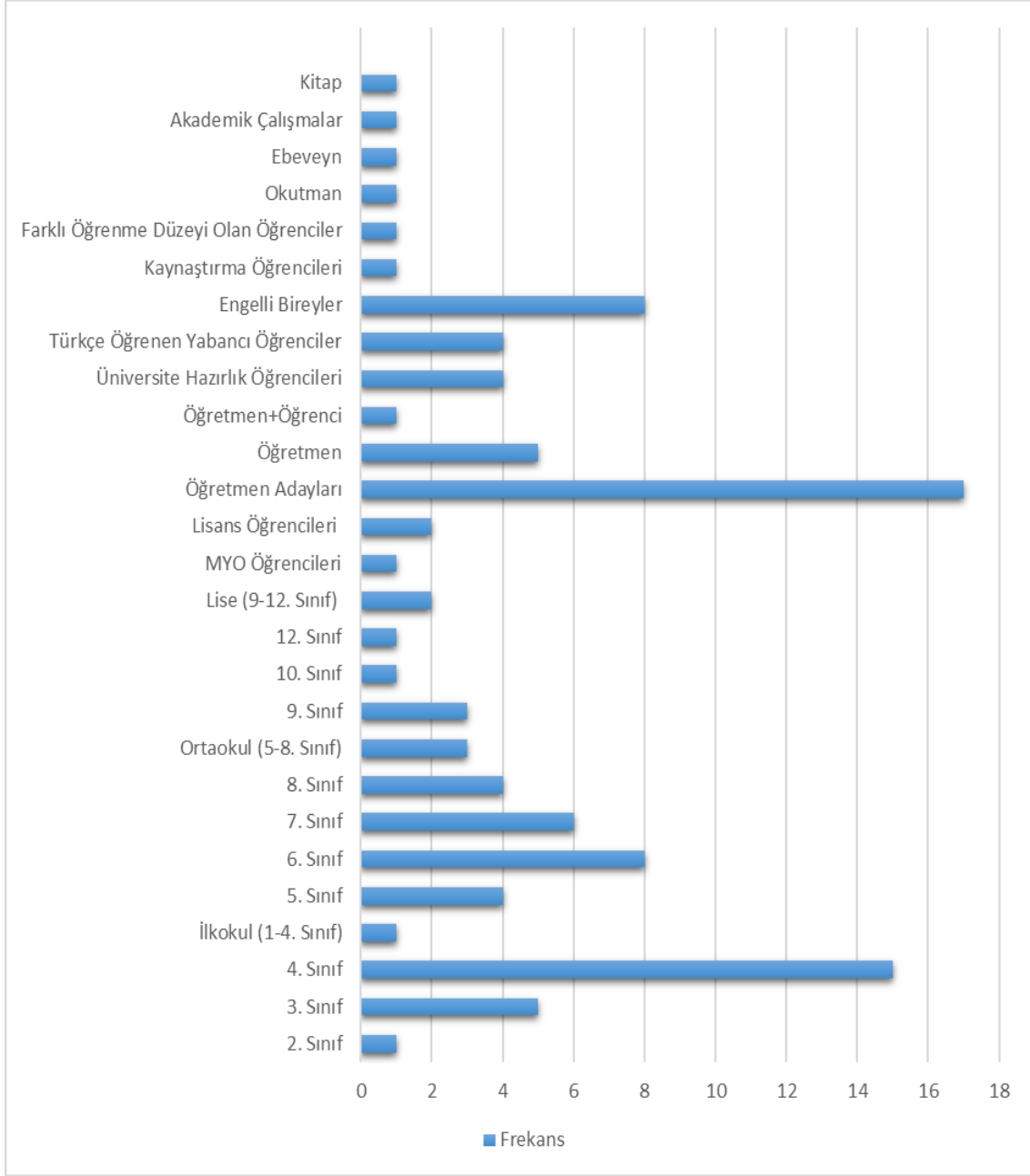
Tablo 2: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Yöntem ve Desenlere Göre Dağılımı

| Yöntem | Desen | f |
|------------------------------|------------------------|-----------------|
| Nicel | Deneyisel | 16 |
| | İlişkisel Tarama | 14 |
| | Tarama | 10 |
| | Tek Denekli | 9 |
| | Betimsel Tarama | 5 |
| | Korelasyonel | 3 |
| | Belirtilmemiş | 3 |
| | Genel Tarama | 2 |
| | Nedensel Karşılaştırma | 1 |
| | Nitel | Durum Çalışması |
| Eylem Araştırması | | 5 |
| Tematik İçerik Analizi | | 1 |
| Alan Araştırması | | 1 |
| Biçimlendirici Deneme Modeli | | 1 |
| Belirtilmemiş | | 1 |
| Karma | | 23 |

| | |
|--|------------|
| Belirtilmemiş | 6 |
| Açımlayıcı Sıralı Desen | 4 |
| Açıklayıcı Sıralı Desen | 3 |
| Ardışık Açıklayıcı Desen | 2 |
| İç İçe Desen | 2 |
| Yakınsayan Paralel Desen | 2 |
| Kısmen Karma Sıralı Baskın Statülü Tasarım | 2 |
| Tümleşik Desen | 1 |
| Tek Noktada Birleştirme Modeli | 1 |
| Toplam | 102 |

Okuma stratejilerine yönelik yazılan tezlerden nicel yöntemle 63, karma yöntemle 23 ve nitel yöntemle 16 tezin tasarlandığı görülmektedir. Çalışmaların çoğunluğunda nicel yöntemlerden yararlanılmıştır. Nicel yöntemlerle yapılan çalışmalarda en çok kullanılan desenin deneysel araştırma (16) olduğu görülmektedir. Deneysel araştırmayı sırasıyla ilişkisel tarama (14), tarama (10), tek denekli araştırma (9) takip etmektedir. Nitel yöntemlerden ise en fazla kullanılan durum çalışması (7) sonrasında eylem araştırmasıdır (5).

Tezlerde tercih edilen yöntemlerin genel eğilimi nicel yöntem iken en az nitel yöntem kullanılmıştır. Araştırma desenlerinde ise genel eğilimin deneysel araştırma, ilişkisel tarama araştırması şeklinde olduğu görülmektedir.



Şekil 6: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Çalışma Gruplarına Göre Dağılımı

Okuma stratejilerine yönelik yazılan tezlerin çalışma gruplarına göre dağılımı incelenmiştir. Şekil 6’da görüldüğü gibi okuma stratejilerine yönelik yapılan tezlerin 17’sinde çalışma grubunu öğretmen adayları oluşturmaktadır. Toplamda ortaokul öğrencilerine yönelik yapılmış 25 tez bulunmaktadır. Bu tezlerden özellikle 8’i 6. sınıflara, 6’sı 7. sınıflara aittir. İlkokul öğrencileriyle yapılan toplamda 22 çalışma belirlenmiştir. Bu çalışmalardan 15 tanesi yalnızca 4. sınıf öğrencilerine aittir. Engelli bireyler, kaynaştırma öğrencileri, farklı öğrenme düzeyi olan öğrenciler birlikte düşünüldüğünde de sayılarının 10’u bulunduğu görülmektedir.

Tablo 3: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

| Veri Toplama Aracı | f |
|--|-----------|
| Test | 63 |
| Okuduğunu anlama testi | 32 |
| Bilgilendirici metne dayalı okuduğunu anlama testi | 7 |
| Başarı testi | 4 |
| Öyküleyici metne dayalı okuduğunu anlama testi | 3 |
| İngilizce okuduğunu anlama başarı testi | 2 |
| Kelime bilgisi başarı testi | 2 |
| Şiir metnine dayalı okuduğunu anlama testi | 1 |
| Torrance yaratıcı düşünme testi | 1 |
| Kalıcılık testi | 1 |
| Sosyal bilgiler testi | 1 |
| İşlem testi | 1 |
| Kavramsal anlama testi | 1 |
| Türkçe erken dil gelişimi testi | 1 |
| İngilizce okuduğunu anlama testi | 1 |
| İngilizce dinlediğini anlama testi | 1 |
| Bilgi düzeyi testleri | 1 |
| Eleştirel düşünme becerisi testi | 1 |
| Sesli Okuma Becerisi ve Okuduğunu Anlama Testi (SOBAT) | 1 |
| Cümle doğrulama testi | 1 |
| Form | 95 |
| Görüşme formu | 32 |
| Kişisel bilgi formu | 30 |
| Gözlem formu | 7 |
| Öğrenci bilgi formu | 3 |
| Metin değerlendirme formu | 2 |
| Odak grup görüşme formu | 2 |
| Sosyal geçerlilik formu | 2 |
| Öğrenci görüşme formu | 2 |
| Öğretmen görüşme formu | 1 |
| Öğretmen bilgi formu | 1 |
| Okuma gözlem formu | 1 |
| Okuma stratejilerini kullanma sıklığı formu | 1 |
| Demografik bilgi formu | 1 |
| Ağ araştırmasına dayalı öğretim (Aadö) aracını değerlendirme formu | 1 |
| Üstbilişsel okuma performansı dereceli değerlendirme formu | 1 |
| Ders değerlendirme formu | 1 |
| Yazılı görüş alma formu | 1 |
| Eleştirel düşünmeye uygunluk metin değerlendirme formu | 1 |
| Zihinsel imaj değerlendirme formu | 1 |
| Strateji gözlem formu | 1 |
| Tekrarlı okuma stratejisi uygulama düzeyi değerlendirme formu | 1 |
| Veli bilgi formu | 1 |
| Öz değerlendirme formu | 1 |
| Ölçek | 77 |
| Okuma stratejileri bilişsel farkındalık ölçeği | 13 |
| Üstbilişsel okuma stratejileri ölçeği | 9 |
| Okuma stratejileri ölçeği | 8 |

| | |
|--|-----------|
| Okuma tutum ölçeği | 7 |
| Okuma öz-yeterliği ölçeği | 3 |
| Okuma motivasyonu ölçeği | 3 |
| Özetleme puanlama ölçeği | 2 |
| Problem çözme becerileri ölçeği | 2 |
| Üstbilişsel farkındalık ölçeği | 2 |
| Prozodik okuma ölçeği | 2 |
| Strateji ölçeği | 1 |
| Okuduğunu anlama stratejileri ölçeği | 1 |
| Öğrenme stratejileri ölçeği | 1 |
| Okuma stratejisi kullanımını belirleme ölçeği | 1 |
| İnsani değerler ölçeği | 1 |
| Değerler hiyerarşisi ölçeği | 1 |
| Çoklu zekâ ölçeği | 1 |
| Wechsler çocuklar için zekâ ölçeği | 1 |
| Kitap okuma amaçları ve stratejileri ölçeği | 1 |
| Fen tutum ölçeği | 1 |
| Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeği | 1 |
| Zihinsel imaj netliği ölçeği | 1 |
| Paylaşımli kitap okuma dereceleme ölçeği | 1 |
| Yabancı dil okuma stratejileri ölçeği | 1 |
| Yabancı dil dinleme stratejileri ölçeği | 1 |
| Genel okuma stratejileri kalibrasyon ölçeği | 1 |
| İngilizce okuma becerisine yönelik öz yeterlik inancı ölçeği | 1 |
| Okuma iç motivasyonu ölçeği | 1 |
| Müzik yazısını etkili okuma stratejileri ölçeği | 1 |
| Kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum ölçeği | 1 |
| Seslendirme ölçeği | 1 |
| Şiirlere yönelik tutum ölçeği | 1 |
| Okuma motivasyonu ve okumaya adanmışlık ölçeği | 1 |
| Yaratıcı okuma sürecini değerlendirme ölçeği | 1 |
| Schutte duygusal zekâ ölçeği | 1 |
| Yaratıcı okumaya ilişkin algı ölçeği | 1 |
| Envanter | 21 |
| Okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık envanteri | 14 |
| Yanlış analiz envanteri | 4 |
| Kolb öğrenme stilleri envanteri | 2 |
| Formel olmayan okuma envanteri | 1 |
| Çizelge | 5 |
| Okuma hızı kayıt çizelgesi | 2 |
| Okuma hatası kayıt çizelgesi | 1 |
| Okuma doğruluğu kayıt çizelgesi | 1 |
| Okuduğunu anlama kayıt çizelgesi | 1 |
| Rubrik | 9 |
| Okuma prozodisi rubriği | 2 |
| Öğrenme ürünlerini değerlendirme rubrikleri | 1 |
| Öyküleyici metinleri değerlendirmeye yönelik analitik rubrik | 1 |
| Öyküleyici metinler için analitik eleştirel düşünme rubriği | 1 |
| Şiir yazma rubriği | 1 |
| Okuduğunu anlama başarı testine ait rubrik | 1 |
| Yetişkin davranış profili puanlama anahtarı | 1 |

| | | |
|---------|--|------------|
| | Çocuk davranış profili puanlama anahtarı | 1 |
| Anket | | 6 |
| | Görüş belirleme anketi | 2 |
| | Okuma etkinlikleri anketleri | 1 |
| | İnternet kullanım anketleri | 1 |
| | Elektronik ortamlarda okuma anketi | 1 |
| | Tasarım geliştirme anketi | 1 |
| Günlük | | 5 |
| | Öğrenci günlükleri | 3 |
| | Öğretmen günlüğü | 1 |
| | Araştırmacı günlüğü | 1 |
| Doküman | | 42 |
| | Metinler | 12 |
| | Kayıt (video-ses) | 5 |
| | Türkçe ders kitabı | 4 |
| | Bilgilendirici metin | 4 |
| | Öyküleyici metin | 3 |
| | Alan notları | 2 |
| | Şiir metni | 1 |
| | Ders planları | 1 |
| | Fotoğraf | 1 |
| | Anlamli sözcükler listesi | 1 |
| | Harf listesi | 1 |
| | Çizgi grafiği | 1 |
| | Resimli hikâye kitabı | 1 |
| | Öykü haritası | 1 |
| | Metinlere yönelik çalışma kâğıtları | 1 |
| | Tarafsız gözlemci raporu | 1 |
| | Yansıtma yazıları | 1 |
| | Akıcı okuma üzerine makaleler | 1 |
| Toplam | | 323 |

Okuma stratejilerine yönelik yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı incelenmiştir. Tablo 3 incelendiğinde toplamda 323 veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. Tezlerde en fazla kullanılan veri toplama araçlarının okuduğunu anlama testi (32) ve görüşme formu (32) olduğu görülmektedir. Bu veri toplama araçlarını sırasıyla kişisel bilgi formu (30), okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık envanteri (14), okuma stratejileri bilişsel farkındalık ölçeği (13), metinler (12), üstbilişsel okuma stratejileri ölçeği (9) takip etmektedir. Okuma stratejilerine ilişkin çalışma yapılan tezlerin çoğunda birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4: Okuma Stratejilerine Yönelik Yazılan Lisansüstü Tezlerin Anahtar Kelime Dağılımı

| Tema (f) | Anahtar Kelimeler |
|-----------------------------|--|
| Okuma Stratejileri (100) | Okuma stratejileri (31), akıcı okuma (11), üstbilişsel okuma stratejileri (10), tekrarlı okuma (4), okuduğunu anlama stratejileri (4), eko okuma (3), bilişsel okuma stratejileri (2), tekrarlı okuma stratejisi (2), yaratıcı okuma (2), üst kavramsal faaliyetleri aktif hâle getirebilecek okuma stratejisi (1), paylaşımlı kitap okuma (1), paylaşımlı kitap okuma stratejileri (1), etkileşimsel okuma modeli (1), etkili okuma stratejileri (1), etkileşimli sesli okuma (1), eko okuma stratejisi (1), akıcı okuma stratejileri (1), akıcı okuma becerileri (1), soru sorarak okuma stratejisi (1), işlemsel okuma modeli (1), diyalojik okuma (1), eleştirel okuma (1), SQ3R akıcı okuma stratejisi (1), SQ3R (1), SQ4R (1), derinlemesine okuma (1), özetleme becerisi (1), özetleme (1), özet (1), |

| | |
|--------------------------------|---|
| | 3D stratejisi (1), PQ4R öğrenme stratejisi (1), çok ögeli bilişsel strateji (1), TOGAP (1), kelime tekrar tekniği (1), kelime tekrar (1), genel okuma stratejileri (1), destekleyici okuma stratejileri (1), NİKO (1), işbirlikçi stratejik okuma (1), öykü haritası (1) |
| Stratejiler (17) | Üstbilişsel stratejiler (3), problem çözme (3), öğrenme stratejileri (3), bilişsel stratejiler (2), problem çözme stratejileri (2), strateji kullanımı (1), sorun çözme stratejileri (1), paragrafın önceden dinlenilmesi stratejisi (1), strateji (1) |
| Bilişsel Süreçler (46) | Üstbiliş (13), bilişsel farkındalık (8), üstbilişsel farkındalık (6), üstbilişsel okuma (3), yaratıcılık (2), üstbilişsel düşünme (2), eleştirel düşünme (2), yeni okuryazarlık (2), sesli düşünme protokolleri (1), öz düzenleme becerileri (1), öz düzenleyici öğrenme (1), zihinsel imaj netliği (1), zihinsel imaj oluşturma (1), okuma stratejileri üstbilişsel farkındalığı (1), matematik dersi problem çözme becerisi (1), yaratıcı düşünme (1) |
| Eğitim / Öğretim (31) | Türkçe eğitimi (4), Türkçe öğretimi (2), öğrenme (2), okuma stratejileri öğretimi (2), okumada strateji eğitimi (1), ana dili okulda öğrenme (1), açık uygulamalara dayalı öğretim (1), akranla strateji öğretimi (1), strateji tabanlı öğretim (1), içerik temelli öğretim (1), okuma stratejileri eğitimi (1), üstbilişsel okuma stratejileri öğretimi (1), doğrudan strateji öğretimi (1), akran destekli öğretim (1), anlama öğretimi (1), aile eğitimi (1), şematik öğrenme (1), çoklu zekâ kuramı (1), duygusal zekâ (1), zekâ (1), 4MAT öğretim düzeni (1), geleneksel öğretim düzeni (1), öğrenme stilleri (1), öğrenen tipi (1), etkinlik temelli şiir çalışmaları (1) |
| Okuma/Anlama (98) | Okuduğunu anlama (39), okuma (27), anlama (7), okuma becerisi (5), okuma eğitimi (3), okuduğunu anlama becerisi (2), prozodi (2), kelime bilgisi (2), okuma süreçleri (1), okuma amaçları (1), metin anlama (1), okuma becerileri (1), kitap okuma (1), ortalama sözce uzunluğu (1), okuma hızı (1), okuma sıklığı (1), okuma hatası (1), stratejik okuyucu (1), başarılı ve daha az başarılı okuyucular (1) |
| Dil Öğretimi (23) | İki dillilik (2), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (2), yabancılara Türkçe öğretimi (1), Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi (1), Türkçe kelime öğretimi (1), dil öğrenme stratejileri (1), bilişsel akademik dil öğrenme yaklaşımı (1), CALLA (1), Fransızca (1), yabancı dil (1), yabancı dil öğretiminde yerel kültür (1), Türkiye bağlamı (1), Avrupa dil gelişim dosyası (1), Arapça öğretimi (1), Arapça okuma etkinlikleri (1), yabancı dilde okuduğunu anlama (1), Türkçe (1), İngilizce anlama stratejileri (1), İngilizce okuma stratejileri (1), yabancı dil öğretimi (1), kültür ve dil (1) |
| Katılımcı (22) | Sınıf öğretmeni adayları (3), ilkökul öğrencileri (3), ortaokul (2), 6. sınıf öğrencileri (2), başarılı ve başarısız öğrenciler (1), öğretmen adayı (1), Türkçe öğretmenleri (1), Türkçe öğretmeni adayları (1), Türkçe ve sınıf öğretmeni adayları (1), branş öğretmenleri (1), sınıf öğretmeni (1), sınıf öğretmeni adayı (1), ilkökul 4. sınıf öğrencileri (1), İngilizce öğretmen adayları (1), ilkökul (1), üniversite İngilizce hazırlık sınıfı öğrencileri (1) |
| Araştırma Yöntemi (16) | Karma yöntem (1), deneysel çalışma (1), regresyon (1), tematik içerik analizi (1), tek denekli araştırmalar (1), çeşitli değişkenler (1), gözlem (1), eğitici görüşleri (1), genişletilmiş analiz (1), dil örneği analizi (1), kısa deneysel analiz (1), müdahale programı (1), tasarım tabanlı araştırma (1), Solomon dört gruplu desen (1), yol analizi (1), dönüşümlü uygulamalar deseni (1) |
| Ölçme ve Değerlendirme (14) | Okuduğunu anlama düzeyi (2), akademik başarı (1), akademik seviyesi (1), fen bilimleri alanındaki çoktan seçmeli soruları (1), biyoloji alanındaki çoktan seçmeli soruları (1), okuduğunu anlama başarısı (1), dereceli puanlama anahtarı (1), ölçek (1), öğrenci başarısı (1), bilgi düzeyi (1), okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık düzeyi (1), okuma başarımı (1), öğrenme ürünü (1) |
| Öğretim Teknolojileri (12) | Basılı materyallerden okuma (1), elektronik ortamlardan okuma (1), grafik düzenleyiciler (1), ağ araştırması (1), e-okuma (1), blog (1), keman (1), web 2.0 araçları (1), dijital okuma (1), ekran okuma (1), çevrimiçi okuma (1), etkileşimli kelime duvarı (1) |
| Özel Eğitim (13) | Öğrenme güçlüğü (3), özel öğrenme güçlüğü (2), okuma güçlüğü (2), zihin yetersizliği (1), üstün zekâlı çocuklar (1), okuduğunu anlama güçlükleri (1), disleksi (1), down sendromu (1), özel eğitim (1) |
| Duyuşsal Özellikler (21) | Okuma tutumu (6), öz yeterlik (3), tutum (3), okuma motivasyonu (2), motivasyon (2), okuma iç motivasyonu (1), tutumlar (1), güdülenme (1), öz yeterlik inancı (1), okuma tutumları (1) |
| Yazınsal (12) | Metin türleri (2), metin (2), şiir (2), gençlik edebiyatı (1), gençlik romanları (1), değerler (1), değerler aktarımı (1), bilgilendirici metin (1), müzik yazısı (1) |
| Etkileşim (4) | Anne-çocuk etkileşimi (1), sınıf dışı etkileşim (1), ebeveyn-çocuk etkileşimi (1), etkileşim ve dil gelişimi (1) |
| Diğer (7) | Ön bilgiler (2), fen tutum ve problem çözme (1), kavramsal değişim (1), yazma (1), yaratıcı yazma (1), ısı-sıcaklık (1) |

Okuma stratejilerine yönelik yazılan lisansüstü tezlerin anahtar kelimelerine göre dağılımı incelendiğinde toplam 436 anahtar kelimenin kullanıldığı görülmektedir. En sık kullanılan anahtar kelime “okuduğunu anlama” (39) iken onu sırasıyla “okuma stratejileri” (31),

“okuma” (27), “üst biliş” (13), “akıcı okuma” (11), “üst bilişsel okuma stratejileri” (9), “bilişsel farkındalık” (7), “anlama” (6) takip etmektedir. İncelenen tezlerin 6’sında anahtar kelimeye yer verilmediği görülmüştür.

3. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada okuma stratejilerine yönelik yazılan lisansüstü tezler farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu kapsamda YÖK Ulusal Tez Merkezinde yer alan okuma stratejisi üzerine yapılmış 102 tane lisansüstü tez incelemeye tabi tutulmuştur.

Okuma stratejilerine yönelik olarak 69 yüksek lisans, 33 doktora tezi yapılmıştır. Aydın (2020) eleştirel okuma; Karadağ (2014) okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlıkları; Topal, Ongun, Arıcı (2022) okuma eğitimi ile ilgili eğilimler konularında yaptıkları lisansüstü tez incelemelerinde de ağırlıklı olarak bu araştırmayla benzer şekilde yüksek lisans tezlerinin çalışıldığını belirlemişlerdir.

Okuma stratejileri konusuna ilişkin tezlerin 1995-2022 yılları arasında yazılmış olduğu belirlenmiştir. Tez sayılarında kademeli bir artış veya azalmaya rastlanmamıştır. En fazla 2018 ve 2019 yıllarında tez yapıldığı görülmektedir. Özellikle 2016 yılından itibaren giderek bir artış görülse de 2022 yılında düşüş olduğu saptanmıştır. Yüksek lisans tezleri en fazla 2019 ve 2020 yıllarında yapılırken doktora tezleri en fazla 2018 yılında yapılmıştır. Özdemir (2018), okumaya ilişkin lisansüstü tezlerinde 2009 yılından sonra büyük bir artış olduğunu belirtmiştir. Topal, Ongun, Arıcı (2022) da okuma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimlerinde en fazla tez sayısının 2019 yılında olduğunu ve 2012 yılından bugüne bu eğilimin yavaş yavaş arttığını ancak bu artışın sabit ve sürekli bir artış olmadığını ifade etmiştir. Bu araştırma ve diğer araştırmalarda benzer olarak okuma ve okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezlerinin en fazla 2018 ve 2020 yılları arasında yazıldığı ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada okuma stratejilerine yönelik tezlerin 47 farklı üniversitede tamamlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya konu olan üniversitelerin sayıca fazla olması oldukça önem arz etmektedir. Gazi Üniversitesi diğer üniversitelerden büyük bir farkla birinci sıradadır. Tezlerin sayıca önemli bir kısmının doktora tezleri olması Gazi Üniversitesini doktora tezleri bakımından da öne çıkarmaktadır. İkinci sıradaki üniversiteler Ankara Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesidir. Onları çok az bir farkla üçüncü sırada yer alan Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi takip etmektedir. Aydın (2020) eleştirel okuma; Bakan ve Çelebi (2022), akıcı okuma; Özdemir (2018) okumaya ilişkin eğilimler; Topal, Ongun, Arıcı (2022) okuma eğitimi ile ilgili eğilimler konularında hazırlanmış lisansüstü tezlerinde Gazi Üniversitesinin birinci sırada geldiğini belirlemişlerdir. Bu durum bu araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Okuma ve okuma stratejilerine ilişkin lisansüstü tezlerinde Gazi Üniversitesi birinci sırada yer almaktadır.

Okuma stratejilerine yönelik olarak en fazla çalışmanın Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapıldığı ve tüm tezler içinde yüksek lisans ve doktora çalışmasına yoğunluk veren enstitünün de Eğitim Bilimleri Enstitüsü olduğu görülmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitüsünü Sosyal Bilimler Enstitüsü takip etmektedir. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü ve Türkiyat Araştırmaları Enstitülerinde ise çok az sayıda tez yapılmıştır. Bakan ve Çelebi’nin (2022) çalışmalarında da akıcı okumaya ilişkin tezlerin bu çalışmanın bulgularına benzer olarak en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüsünde yapıldığı saptanmıştır.

Okuma stratejilerine yönelik tezler en fazla Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yazılmıştır. İlköğretim, Temel Eğitim ve Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dallarının program olarak aynı muhtevayı içerdiği göz önüne alındığında ikinci sıraya yerleşmektedir. Üçüncü sırada Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, dördüncü sırada Özel Eğitim Ana Bilim Dalı yer almaktadır. Bir dil stratejisi olan okuma stratejilerinin en fazla Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalında yazılmış olması olağan bir durumdur.

Okuma stratejilerine yönelik olarak en fazla okuma stratejileri ve benzer şekilde okuduğunu anlama stratejileri çalışılırken bilişsel ve üstbilişsel okuma stratejilerine de aynı oranda önem verildiği görülmektedir. Bunların yanı sıra akıcı okuma ve tekrarlı okuma da araştırmacıların tercih ettiği konulardandır. Tezlerin genel eğilimleri incelendiğinde; kullanılan okuma stratejilerini belirlemeye, stratejilerin okuduğunu anlama üzerindeki etkisini belirlemeye ve farklı değişkenler ile ilişkisini belirlemeye yönelik tezlerin daha ağırlıklı olduğu belirlenmiştir. Özdemir (2018), okumaya ilişkin tezlerin çoğunun okuduğunu anlama konusunda yazıldığını belirlerken Topal, Ongun, Arıcı (2022) okuma eğitimi ile ilgili tezlerin öğretmenler tarafından geliştirilen etkinlik uygulamaları, okuma tutum ve motivasyonları ile ders kitabı incelemelerini konu edindiklerini belirlemiştir.

Okuma stratejilerine yönelik yapılan tezlerde büyük farkla nicel yöntemin tercih edildiği ikinci sırada karma yöntemin üçüncü sırada ise nitel yöntemin tercih edildiği görülmektedir. En fazla kullanılan desen türleri de nicel yöntem desenlerinden olan deneysel araştırma, ilişkisel tarama araştırması, tarama araştırması ve tek denekli araştırmalardır. Nitel araştırmalarda ise en fazla durum çalışmasına yer verilmiştir. Karma ve nitel yöntemle yapılan bazı araştırmalarda desene ilişkin bilginin olmaması tez yazarlarının yeteri kadar yöntem bilgisine sahip olmadığını bir göstergesi olabilir. Aydın (2020), eleştirel okuma konusundaki tezlerin genellikle deneysel çalışmalar olduğunu; Bakan ve Çelebi (2022), akıcı okumaya yönelik tezlerde en fazla nicel araştırma yöntemlerinden deneysel ve betimsel taramanın, karma yöntem ve nitel araştırmalardan eylem araştırmasının tercih edildiğini korelasyonel desen ve fenomenolojik desenin en az tercih edilen araştırma desenleri olduğunu; Karadağ (2014), okuma ilgili tutumları ve alışkanlığı konusundaki tezlerde tarama ve deneysel modellerin tercih edildiğini; Özdemir (2018), okumaya ilişkin tezlerde en çok betimsel taramanın kullanıldığını; Topal, Ongun, Arıcı (2022) ise okuma eğitimi ile ilgili tezlerde nicel araştırma desenlerinin tercih edildiğini belirlemiştir. Bu araştırmada da ortaya çıktığı gibi okumayla ilgili araştırmalarda genellikle nicel araştırma yöntemlerinin bunlardan ise deneysel ve tarama yöntemlerinin tercih edildiği görülmektedir. NRP (2000) tarafından 1980'den beri yürütülen okuma araştırmalarının incelendiği çalışmada tanımlayıcı ve korelasyonel prosedürlerin de dâhil olduğu çeşitli yöntemlerin bilgiye katkıda bulunacağını, mümkün olan her yerde gerçek bir deneysel çalışmanın yapılması gerektiğini, ancak kolaylık amacı güdülmeden yalnızca özel bir amacı olduğu takdirde yarı deneysel çalışmaların kabul edilebileceği belirtilmiştir. Bu öneriyle tezlerde en çok deneysel desenlerin tercih edilmesi tutarlılık göstermektedir. Çalışmalarda ağırlıklı olarak nicel yöntemin desen olarak ise deneysel desenlerin tercih edildiği ortaya çıkmaktadır.

Okuma stratejilerine ilişkin tezlerde en fazla ortaokul öğrencileriyle çalışıldığı görülmektedir. Ortaokul öğrencileri içinden de sınıf düzeyi olarak çoğunlukla altıncı ve yedinci sınıf öğrencilerinin tercih edildiği belirlenmiştir. Ortaokul öğrencilerinden sonra en fazla çalışılan kitle ilköğretim kademesindeki öğrencilerdir. Özellikle büyük bir farkla dördüncü sınıf öğrencileriyle çalışıldığı görülmektedir. Bu durum ilköğretim son senesine gelmiş öğrencilerin strateji

kullanımında önceki yıllara göre daha iyi durumda olmalarından kaynaklanıyor olabilir. İlkokul birinci sınıf öğrencileriyle ise hiçbir çalışma bulunmamıştır. Okumanın ilk yıllarında strateji ediniminden ziyade öğrencilerin temel ilk okuma-yazmayı öğrenmeleri hedeflendiği için strateji kullanımına yönlenmemesi doğal bir durumdur. Yine üzerinde pek çok çalışma yapılan diğer grup ise öğretmen adaylarıdır. Engelli bireyler, kaynaştırma öğrencileri, farklı öğrenme düzeyi olan öğrenciler de bir arada düşünüldüğünde özel öğrenme ihtiyacı olan katılımcılara da sıklıkla okuma stratejilerine yönelik araştırmalarda yer verildiği dikkat çekmektedir. Aydın (2020), eleştirel okumaya; Özdemir (2018), okumaya; Topal, Ongun, Arıcı (2022) okuma eğitimine ilişkin tezlerde çoğunlukla ortaokul öğrencileriyle çalışıldığını belirlemişlerdir. Bu araştırmada da en fazla ortaokul öğrencileriyle çalışıldığı görülmüştür. Ayrıca Bakan ve Çelebi (2022), akıcı okuma alanındaki tezlerde en çok (%83,6) ilköğretim öğrencileriyle; Karadağ (2014) ise okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığına ilişkin tezlerde genellikle ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencileriyle çalışıldığını tespit etmişlerdir. Bu araştırmada da ortaokul öğrencilerinden sonra en fazla ilkokul kademesindeki öğrencilerle özellikle dördüncü sınıf öğrencileriyle çalışıldığı ortaya çıkmıştır. NRP (2000) tarafından yapılan incelemede de son yıllarda anlama öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda normal dağılım gösteren çocuklarla anlama stratejileri öğretimi üzerine çalışıldığı saptanmıştır. Okuma güçlüğü çeken çocuklarla yapılacak çalışmalara ise ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Anaokulundan ikinci sınıfa kadar okuduğunu anlama öğretimi konusunda çok az araştırmanın olduğu ifade edilmektedir. Bu araştırmada da özellikle ilkokul birinci sınıf düzeyinde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmalarda ağırlıklı olarak ortaokul öğrencilerinin çalışma grubu olarak tercih edildiği görülmektedir. Özellikle okuma stratejileri bakımından ortaokul kademesi öğrencinin nasıl okuyabileceğini düşünebilmesi açısından ideal yaşlardır. Ancak farklı yaş gruplarıyla da çalışmalara ağırlık verilerek kitle çeşitliliğine gidilmesi faydalı olacaktır.

Okuma stratejilerine yönelik yazılan tezlerde bir veya birden fazla veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. En fazla sırasıyla form, ölçek, test ve dokümanlar olduğu belirlenmiştir. Formlar içerisinde görüşme formu ve kişisel bilgi formu; ölçekler içerisinde okuma stratejileri bilişsel farkındalık ölçeği, üstbilişsel okuma stratejileri ölçeği ve okuma stratejileri ölçeği; testler içerisinde okuduğunu anlama testi; dokümanlarda metinler ve envantere ise okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık envanteri kullanılmıştır. Aydın (2020), eleştirel okuma konusundaki tezlerde en fazla anket ya da likert tipi ölçeklerin; Karadağ (2014), okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusundaki tezlerde tutum ölçeği, anket ve başarı testi, gözlem ve görüşmenin; Özdemir (2018), okumaya ilişkin tezlerde en çok kullanılan veri toplama araçlarının okuduğunu anlama testleri olduğunu belirlemişlerdir. Araştırmalarda ağırlıklı olarak anket ve ölçeklerin kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum standartlaştırılmış ölçme araçlarının uygulama kolaylığı ve analiz sürecindeki nesnellikten kaynaklanıyor olabilir.

Okuma stratejilerine yönelik tezlerin anahtar kelimeleri çoktan aza doğru okuma stratejileri, okuma/anlama, bilişsel süreçler, eğitim/öğretim, dil öğretimi, katılımcı, duyuşsal özellikler, stratejiler, araştırma yöntemi, ölçme ve değerlendirme, özel eğitim, öğretim teknolojileri, yazınsal, diğer ve etkileşim temalarında toplanmıştır. En fazla okuduğunu anlama, okuma stratejileri ve okuma anahtar kelimelerine yer verilmiştir. Onları ise üst biliş, akıcı okuma, üst bilişsel okuma stratejileri, bilişsel farkındalık ve anlama anahtar kelimeleri takip etmektedir. Okuma stratejileri konusundaki tezlerde üstbiliş ve biliş ağırlıklı olarak yer verildiği aşikârdır. Altı tezde anahtar kelimeye yer verilmediği saptanmıştır. Ayrıca üst kavramsal faaliyetleri aktif hâle getirebilecek okuma stratejisi, yabancı dil öğretiminde yerel kültür, fen bilimleri alanındaki

çoktan seçmeli soruları, biyoloji alanındaki çoktan seçmeli soruları gibi neredeyse başlık uzunluğunda olan anahtar kelimelere de yer verilmiştir. Bu durumlar lisansüstü öğrencilerin akademik yazma konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmadıklarının göstergeleri olabilir. Bu çalışmanın sonuçlarından hareketle okuma stratejilerine yönelik lisansüstü tezlerde şu önerilerde bulunulabilir:

- Konu çeşitliliğinin artırılması,
- Desen çeşitliliğine gidilerek nitel yöntemlerin de tercih edilmesi,
- Okuma alışkanlığı hâlâ gelişmekte olan lise öğrencileriyle de çalışmaların yapılması,
- Veri toplama araçlarının çeşitlendirilmesi,
- Bir çalışmada birkaç veri toplama aracının kullanılması,
- Anahtar kelime yazımında doğrudan içeriği yansıtan kelimelerin yer alması.
- Lisansüstü öğrencilere akademik yazma hakkında gerekli eğitimlerin verilmesi.

Kaynaklar

- Afflerbach, P., Pearson, P. D., and Paris, S. G. (2008). Clarifying differences between reading skills and reading strategies. *The Reading Teacher*, 61(5), 364–373.
- Alexander, P. A., Graham, S., and Harris, K. R. (1998). A perspective on strategy research: progress and prospects. *Educational Psychology Review*, 10(2), 129-154.
- Anderson, R. C., and Pearson, P. D. (1984). *A schema-theoretic view of basic processes in reading comprehension*. In P. D. Pearson, R. Barr, M. L. Kamil, & P. Mosenthal (Eds), *Handbook of reading research* (pp. 255-291). New York: Longman, Inc.
- Aydın, B. (2020). Türkiye’de eleştirel okuma konusunda yapılmış lisansüstü tezlerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 18, 76-87. DOI: 10.29000/rumelide.705515.
- Bakan, H. ve Çelebi, S. (2022). Türkiye’de akıcı okuma becerisine yönelik yapılan lisansüstü tezler ve makaleler üzerine bir inceleme. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 9, 71-87.
- Ceren, D., Aydın, M. ve Onarıcıoğlu, A. S. (2018). Okuma eğitimi üzerine yapılan tezlerde eğilimler: bir içerik analizi çalışması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2377-2392.
- Doğan, V., Güneş, G. ve Demir, M. K. (2022). Türkiye’de “eleştirel okuma” konusunda yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 10(1), 216-235.
- Grellet, F. (1981). *Developing reading skills*. New York: Cambridge University Press.
- Grimshaw, J., McAuley, L., Bero, L., Grilli, R., Oxman, A., Ramsay, C., Vale, L. ve Zwarenstein, M. (2003). Systematic reviews of the effectiveness of quality improvement strategies and programmes. *Quality and Safety in Health Care*, 12(4), 298–303.
- Guthrie, J. T., and Wigfield, A. (1999). How motivation fits into a science of reading. *Scientific Studies of Reading*, 3(3), 199-205, DOI: 10.1207/s1532799xssr0303_1.
- Gürkaner, M. ve Güven, S. (2020). Türkiye’de ilkökul düzeyinde akıcı okuma üzerine yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 347-363.

- Higgins, J., and Thomas, J. (Eds). (2019). *Cochrane Handbook for Systematic Reviews of Interventions*. USA: Wiley Blackwell.
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik derleme metodolojisi: Sistematik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.
- Karadağ, R. (2014). Okuma ilgisi, tutumları ve alışkanlığı konusunda yapılmış çalışmaların lisansüstü tezlere dayalı analizi: YÖK ve ProQuest veri tabanları örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 1-17.
- Kaya, S. (2021). *Öğrencilerin okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler üzerine bir meta-analiz çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi.
- Kırs, F. (2022). *Türkiye’de öğrencilerin okuma alışkanlığı: Bir meta sentez çalışması*. Yayınlanmamış Doktora tezi, Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Maden, A. (2020). Akıcı okuma ile ilgili lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri: Bir betimsel analiz çalışması. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 543-558.
- Miles, M. B., and Huberman, A. M. (2015). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun, A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Mokhtari, K., and Reichard, C. A. (2002). Assessing students’ metacognitive awareness of reading strategies. *Journal of Educational Psychology*, 94(2), 249–259.
- Munby, J. (1978). *Communicative syllabus design*. Great Britain: Cambridge University Press.
- National Reading Panel (NRP). (2000). *Teaching children to read: An evidence-based assessment of the scientific research literature on reading and its implications for reading instruction*. Washington, DC: National Institute of Child Health and Human Development.
- Okkinga, M., van Steensel, R., and van Gelderen, A.J.S. et al. (2018). Effectiveness of reading-strategy interventions in whole classrooms: a Meta-Analysis. *Educ Psychol Rev*, 30, 1215–1239. <https://doi.org/10.1007/s10648-018-9445-7>.
- Oxford, R. L. (1993). Research on second language learning strategies. *Annual Review of Applied Linguistics*, 13, 175-187.
- Özdemir, S. (2018). Okumaya ilişkin lisansüstü araştırmaların eğilimleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 1161-1178.
- Öztürk, S., ve Güneş Özden, M. (2019). Ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin kullandıkları okuma stratejileri. *İstanbul Sabahattin Zaim University Journal of Education*, 1(1), 99-132.
- Paris, S. G., Lipson, M. Y., and Wixson, K. K. (1983). Becoming a strategic reader. *Contemporary Educational Psychology*, 8, 293-316.
- Pearson, P. D. (1993). Teaching and learning reading: a research perspective. *Language Arts*, 70(6), 502-511.
- Pressley, M., and Afflerbach, P. (1995). *Verbal protocols of reading: The nature of constructively responsive reading*. Hillsdale: Erlbaum.
- Sailors, M., and Price, L. R. (2010). Professional development that supports the teaching of cognitive reading strategy instruction. *The Elementary School Journal*, 110(3), 301-322.
- Sayım, A. Ç. (2019). *Okuma becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Smith, B. L., Holliday, W. G., and Austin, H. W. (2010). Students' comprehension of science textbooks using a question-based reading strategy. *Journal of Research in Science Teaching*, 47(4), 363-379.
- Sözen, N. (2022). Okuma akıcılığı ve anlama becerilerinin geliştirilmesinde okuma stratejileri ve yöntemler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 141-160.
- Şeref, İ. ve Karagöz, B. (2019). Okuma alanındaki araştırmaların bibliyometrik özellikler açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(3), 781-799.
- Topal, Y., Ongun, A. ve Arıcı, B. (2022). Okuma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(2), 459-471.
- Wang, Y.-H. (2016). Reading strategy use and comprehension performance of more successful and less successful readers: A think-aloud study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 1789-1813.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

İncelenen Lisansüstü Tezler

- Acar, M. (2013). *Yerel kültüre ait öğeler içeren İngilizce metinlerin öğrencilerin İngilizce okuma becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Acat, M. B. (1996). *Okuma güçlükleri ile okuduğunu anlama becerisi arasındaki ilişki düzeyi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Açıkgöz, N. H. (2021). *Aile eğitimi ve performans geri bildiriminin özel öğrenme güçlüğü olan çocuğa sahip bir annenin akıcı okuma stratejilerini kullanma düzeyine etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbabaoğlu, M. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının incelenmesi: Afyonkarahisar ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkuş, Y. (2019). *Farklı öğrenim düzeylerindeki öğrencilerin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akkuş, Y. (2022). *Akıcı okuma becerisi üzerine yapılan çalışmalarda genel eğilimler: bir tematik içerik analizi çalışması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu: Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun, D. (2022). *Türkçe öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri ile duygusal zekâları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Amanvermez İncirkuş, F. (2018). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin okuduğunu anlama ve eleştirel düşünmeye etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arık, F. H. (2021). *Okuma gelişim programının okuma güçlüğü üzerindeki etkisi: Biçimlendirici deneme araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Armutcuoğlu, Ş. (2017). *Ortaokul Türkçe, fen bilgisi ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalıklarının branş, yaş, çalışma yılı ve mezun olunan fakülte değişkenleri açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ay, B. (2020). *İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuma stratejilerini kullanım durumlarına göre okuma becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aygüneş, N. (2008). *Düşünce yazılarının ilköğretim 2. kademe öğrencilerine öğretilmesi üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aykaç, B. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okuma stratejilerindeki üstbilişsel farkındalıklarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Babacan, T. (2012). *Sınıf öğretmeni adaylarının üstbilişsel okuma stratejileri ile çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bahar, M. A. (2017). *4MAT öğretim düzenine göre gerçekleştirilen üstbilişsel okuma eğitiminin üstbilişsel okuma stratejisini kullanma ve olgusal bilgilendirici metinleri anlama düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Baydık, B. (2002). *Okuma güçlüğü olan ve olmayan çocukların sözcük okuma becerilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayraktar, M. (2012). *Şematik öğrenme modelinin eleştirel okuma becerisinin geliştirmeye katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayram, K. (2021). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma düzeyleri ile okuduğunu anlama başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bektaş Bedir, S. (2018). *Üstbilişsel okuma stratejileri öğretiminin öğrencilerin üstbilişsel farkındalığı, İngilizce okuma başarıları ve öz yeterliklerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Birincioğlu, E. (2006). *Üniversitelerin hazırlık sınıflarında, orta düzeyde, üç aşamalı yaklaşım modeli içinde, okuma öncesi, okuma esnası ve okuma sonrası etkinliklerinin önemi üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boğa, K. (2019). *Soru sorarak okuma stratejisinin iki dilli 7. sınıf öğrencilerinin özet çıkarma becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, B. (2020). *Okuma stratejileri öğretiminin ortaokul öğrencilerinin okuma stratejileri üstbilişsel farkındalıklarına, okuma başarılarına ve okuma öz yeterliklerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Coşkun, S. (2011). *Bilişsel farkındalık stratejilerine dayalı okuma eğitimi etkinliklerinin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cüre, G. (2018). *Zihin yetersizliği olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde tekrarlı okuma ve öykü haritası stratejilerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çakır, Ö. (1995). *Büyük ölçekli kuralların öğretiminin okuduğunu anlamaya etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çankal, A. O. (2018). *Akıcı okuma stratejilerinin 4.sınıf Türkçe derslerinde okuduğunu anlama becerisine ve okuma motivasyonuna etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çapoğlu, E. (2021). *Okuduğunu anlama stratejilerinin farklı okuma düzeyindeki öğrencilerin okuduğunu anlama ve bilişsel farkındalık becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, A. (2016). *Paylaşımlı kitap okuma sırasında normal gelişim gösteren, Otizm Spektrum Bozukluğu ve zihinsel yetersizliği olan çocukların annelerinin kullandıkları etkileşim ve dili destekleme stratejilerinin betimlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetin, S. A. (2021). *Dijital ortamlarda okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çınardal, F. C. (2018). *Keman öğreniminde müzik yazısını etkili okuma stratejilerinin kullanılma düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çoban, A. (2021). *Özgül öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduğunu anlama başarısında etkili olan stratejinin kısa deneysel analiz ile belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çöğmen, S. (2008). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin kullandıkları okuduğunu anlama stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dalmış, E. (2018). *Türkiye yükseköğretiminde öğrenim gören Arapça öğrencilerinin okuma stratejilerine yönelik farkındalıkları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demirtaş, E. (2019). *Kelime duvarı yönteminin okuma dil becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde, Niğde Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Diken, E. H. (2014). *9. Sınıf öğrencilerinin fen bilimleri alanındaki çoktan seçmeli soruların çözüm sürecinde kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejilerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Duman, M. (2013). *Bilişsel farkındalık stratejilerinin okuma öğretimindeki etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Durkan, E. (2017). *İlkokul dördüncü sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde öğrencilerinin üstbilişsel okuma stratejileri kullanmalarını sağlayan*

- uygulamalarının değerlendirilmesi: Giresun ili örneği.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dündar, S. A. (2016). *Bilişsel okuma stratejilerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde okuduğunu anlama becerisine etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ege, B. (2019). *Okuma güçlüğünün giderilmesinde akıcı okuma stratejilerinin etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bayburt: Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Emre, P. (2019). *İngilizce öğretmen adaylarının okuduğunu anlama stratejileri ile üstbilişsel okuma stratejilerini kullanma düzeyleri arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Emre, Y. (2014). *Farklı akademik seviyedeki 4. Sınıf öğrencilerinin okuma stratejilerini kullanma durumları.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erdağı Toksun, S. (2015). *Türkçe öğretmenlerinin okuma stratejileri bilişsel farkındalık becerilerini kullanma düzeylerine ilişkin bir araştırma (Kars ili örneği).* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Esmer, B. (2013). *Sınıf öğretmeni adaylarının elektronik ortamlarda okuma becerilerinin değerlendirilmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fayetörbay, B. (2018). *Sınıf öğretmeni adaylarının okuma stratejilerini kullanma düzeylerinin incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Fırat, T. (2017). *Okuma öncesinde sırasında ve sonrasında Düşün (3d) Stratejisi öğretiminin öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduklarını anlama becerilerine etkisi.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gökşen, M. E. (2019). *İngilizce öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejilerini kullanma düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Erciyes Üniversitesi örneği).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güçlüer, S. (2020). *Okuduğunu anlama becerilerini geliştirmede derinlemesine okuma stratejisinin etkisi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Gül, M. (2013). *Ortaokul 6-7-8. Sınıf öğrencilerinin kitap okuma amaç ve stratejileri.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gül, S. (2020). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin üstbilişsel okuma stratejilerine ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma.* Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Güleçol, S. (2017). *İlkokul 4. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Muğla ili örneği).* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- İlhan, C. (2014). *SQ3R Akıcı okuma stratejisinin ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersi akademik başarıları, problem çözme becerileri ve fen tutumlarına etkisi.*

- Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnal, B. (2009). *Bilişsel okuma stratejilerine ilişkin eğitici görüşleri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaman, Ş. (2012). *Akıcı okuma stratejilerini kullanmanın ilköğretim üçüncü sınıf öğrencilerinde okuma becerisini geliştirmeye etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karacan, N. (2005). *Lise hazırlık sınıfı öğrencileri tarafından kullanılan İngilizce okuma stratejilerinin sesli düşünme yöntemiyle bulunması ve tanımlanması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demiral Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakuş Aktan, E. N. (2019). *Okuma stratejisi eğitiminin ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlama ve matematik dersindeki problem çözme becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karatay, H. (2007). *İlköğretim Türkçe öğretmeni adaylarının okuduğunu anlama becerileri üzerine alan araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kıl, D. (2020). *Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısı ile okuma stratejileri üstbilişsel farkındalıkları arasındaki ilişkiler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılınç, M. (2020). *Tyt sınavına hazırlanan öğrencilerin Türkçe okuma becerisinde üstbilişsel farkındalıkları ve seviyeleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Siirt: Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kınıklı, M. A. (2019). *Tekrarlı eko okuma stratejisinin öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kocaarslan, M. (2015). *Zihinsel imaj oluşturma öğretiminin 4. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kökçü, Y. (2019). *İşlemsel okuma modelinin 7. sınıf öğrencilerinin okuduklarını anlama becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koroğlu, M. (2021). *Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersi öğretimi sürecinde anlama (okuma) öğretimine yönelik uygulamaları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hatay: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köse, N. (2016). *Üniversite öğrencilerinin okuma sürecinde üstbilişsel stratejileri kullanma durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın: Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köşker, G. (2010). *Anlamli gruplandırma stratejisinin ikinci dilde okuduğunu anlamaya etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kurnaz, H. (2018). *Bilgilendirici metinlerde okuduğunu anlamayı etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kuşdemir Kayıran, B. (2014). *Öz-düzenleyici öğrenmenin okuduğunu anlamaya yönelik akademik başarı, öz-düzenleme becerileri ve okuma stratejileri üzerindeki etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Oğuz, T. (2020). *PQ4R öğrenme stratejisinin okuduğunu anlamaya, üst bilişsel düşünmeye, öz yeterlik inancına ve kalıcılığa etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Okur, S. (2011). *Türkçe ve sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersi öğretim araçlarındaki okuma metinlerini özetleme becerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Önder B. (2018). *İçerik temelli öğretime dayalı okuma stratejileri eğitiminin öğrencilerin okuma stratejileri kullanımına etkisi ve eğitim hakkında öğrenci görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbilgin, E. (2018). *Sekizinci sınıf öğrencilerinin üstbilişsel okuma becerileri üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özcan, S. (2018). *Beşinci sınıf normal ve üstün zekâlı öğrencilerin üstbilişsel düşünme, üstbilişsel okuma ve okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özercan, M.G. (2010). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Kullandığı Öğrenme ve Okuma Stratejilerinin Seviye Belirleme Sınav Sonuçlarıyla Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan Gürses, M. (2011). *Fransızca yabancı dil dersinde bilişsel akademik dil öğrenme yaklaşımına dayalı okuma stratejileri öğretiminin okuduğunu anlamaya ve strateji kullanımına etkisi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pekdemir, M. (2021). *Özetleme becerisi öğretiminin üniversite İngilizce hazırlık sınıfı öğrencilerinin okuduğunu anlama ve okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pircioğlu, A. (2016). *Ölçünlü Türkiye Türkçesini okulda öğrenen çocukların okuma yanlışlarını düzeltmede ve onları akıcı okumaya ulaştırmada tekrarlı okuma yaklaşımının etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize: Recep Tayyip Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Razgathoğlu, M. (2020). *Etkinlik temelli şiir çalışmalarının akıcı okuma, yaratıcı yazma ve tutumlara etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarıkaya, A. (2017). *Türkçe öğretmen adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri ve öğrenme stilleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sari, E. (2006). *Yabancı dil okumada strateji eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Satılmış, A. (2021). *Okuma güçlüğü olan öğrencilerde akıcı okuma stratejilerinin etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şensoy, E. (2008). *Ortaöğretim coğrafya derslerinde tekrar stratejisinin kullanımı ve öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Taştekin, N. (2022). *İlkokul öğrencilerinin okuma becerilerinin diyalojik okuma stratejileri ile geliştirilmesi: bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Temizkan, M. (2007). *İlköğretim ikinci kademe Türkçe derslerinde okuma stratejilerinin okuduğunu anlama üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Topuzkanamış, E. (2009). *Öğretmen adaylarının okuduğunu anlama ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tutar, I. (2016). *12. Sınıf öğrencilerinin çoktan seçmeli biyoloji sorularını çözerken kullandıkları bilişsel ve üstbilişsel stratejilerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türkben, T. (2017). *Etkileşimsel okuma modelini temel alan Türkçe öğretiminin öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal öğrenme becerileri üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türker, M. S. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde blog kullanımının okuma becerisine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Türkyılmaz, M. (2012). *Gençlik romanlarının okuma becerisine etkisi ve değerler aktarımı bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulu, H. (2017). *Türkçe dersinde ağ araştırmasına dayalı öğretim: Bir eylem araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Urfalı Dadandı, P. (2020). *Okuduğunu anlamamanın bilişsel-motivasyonel faktörlerle açıklanması ve okuduğunu anlama güçlüklerine yönelik bir müdahale programı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trabzon: Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Uslu, M. E. (2016). *Strateji tabanlı öğretimin öğrencilerin strateji kullanma durumlarına ve İngilizce anlama düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ünlüsoy, K. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde b2 düzeyindeki öğrencilerin okuduğunu anlama düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Vural, M. (2019). *Zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin ve okuma düzeyi düşük olan öğrencilerin akıcı okuma ve okuduğunu anlama becerilerinde akran destekli ve hedef yönlendirimli birleştirilmiş okuma stratejisinin etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yantır, N. (2011). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yazıcı, T. (2019). *Yankılı okuma (eko okuma) stratejisinin kullanımının ilkökul üçüncü sınıf öğrencilerinin okuma düzeyini geliştirmeye etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yeşiller, H. (2013). *Ortaokul 2. Sınıf öğrencilerinin matematik problem çözme başarısını yordayan değişkenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Yetgin, A. (2020). *İlkokulda okuduğunu anlama yaratıcı okuma eleştirel düşünme ve üstbilişsel farkındalık: ilişkiel tarama modelinde bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, D. E. (2022). *Türkçe öğretmeni adaylarının yaratıcı okumaya ilişkin algılarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Yılmaz, E. (2021). *Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesinde tekrarlı okuma ve görsel anlama programının (TOGAP) etkililiği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, Ş (2008). *Başarılı ve başarısız 7. sınıf öğrencilerinin Türkçe derslerinde kullandıkları okuma stratejileri ve yaratıcılık düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yiğit, H. (2022). *Nitelikli kitap okuma (NIKO) erken müdahale programının down sendromlu çocuğu olan ebeveynlerin kitap okuma ve çocukların etkileşimsel davranışları üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yurttaş Kumlu, G. D. (2016). *Doğrudan ve akranla öğretimin Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ısı-sıcaklık konusundaki kavramsal anlamalarına etkisinin okuma stratejileri bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yüzgeç, K. (2020). *Grafik düzenleyicilerin ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerine katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uşak: Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Extended Abstract

The aim of this study is to identify the year, type, university, institute, main discipline, subject, method, design, study group, data collection tools and keyword trends of postgraduate theses on reading strategies in Turkey between 1995 and 2022.

The theses to be analysed were identified using the systematic review method. In order to identify the postgraduate theses on reading strategies, the database of the Thesis Centre of the Council of Higher Education was searched with the keywords "reading strategy, reading strategies, reading comprehension strategy, reading comprehension strategies". The study group of the research consists of one hundred and two theses on reading strategies.

The identified theses were analysed by two researchers using a template consisting of year, type, university, institute, major field of science, subject, method, design, participant group, data collection tools and keywords. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used. The content analysis method was used to analyse the data.

In order to ensure validity and reliability, separate lists were prepared by two researchers in the determination of postgraduate theses and comparisons were made. After the postgraduate theses to be examined were determined, content analysis was made by both researchers according to the template. While there was no difference of opinion on other titles, there was a 3% difference of opinion only in thematicization of keywords. In order to clarify this situation, a third expert was asked for help and 100% compliance was achieved in this topic.

It was found that sixty-nine master theses and thirty-three doctoral theses on reading strategies were conducted. The theses on reading strategies were written between 1995 and 2022. There was neither a gradual increase nor a gradual decrease in the number of theses. It can be seen that most of theses were written in 2018 and 2019.

The study concluded that forty-seven different universities have written theses on reading strategies. Gazi University ranked first, with a big difference from other universities.

It was found that the highest number of theses was written in the Faculty of Education and that the Faculty of Education was the most focused on master and doctoral theses. The largest number of theses were conducted in the main discipline of Turkish Education.

While reading strategies and, similarly, reading comprehension strategies were studied the most, it can be seen that cognitive and metacognitive reading strategies were also given equal importance.

In the theses on reading strategies, the quantitative method is preferred with a large difference, the mixed method is preferred in second place, and the qualitative method is preferred in third place. The most frequently used design types are experimental research, relational research, survey research and single-subject research, which belong to the quantitative method designs. In qualitative research, case studies were most frequently used.

It can be seen that most of the studies were conducted with secondary school students. Among secondary school students, it was found that sixth and seventh-grade students were the most preferred grade level. After secondary students, primary students are the most studied group. In particular, it can be seen that fourth-grade students were worked with a big difference. Looking at disabled, mainstreamed and mixed learners together, it is noticeable that participants with special learning needs are often included in studies on reading strategies.

It can be seen that one or more data collection instruments were used in the theses on reading strategies. Forms, scales, tests and documents were most commonly used. Interview forms and personal information forms were used in forms; reading strategies cognitive awareness scale, metacognitive reading strategies scale and reading strategies scale were used in scales; reading comprehension test was used in tests; texts were used in documents and reading strategies metacognitive awareness inventory was used in inventory.

The keywords of the theses on reading strategies were grouped under the themes of reading strategies, reading/comprehension, cognitive processes, education/training, language teaching, participants, sensory characteristics, strategies, research method, measurement and evaluation, special education, instructional technologies, literary, other and interaction. The most common keywords were reading

comprehension, reading strategies and reading. These were followed by metacognition, fluent reading, metacognitive reading strategies, cognitive awareness and comprehension. It is obvious that metacognition and cognition are predominantly included in the theses on reading strategies. Key words were not included in six theses. Keywords with title length are also included. These situations may be indicators that graduate students do not have enough knowledge about academic writing.